ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [*PAOLO MENGOZZI*] SECINĀJUMI,

sniegti 2011. gada 17. februārī[1]

1. Šī apelācijas sūdzība, ko iesniegusi *Arkema SA* (turpmāk tekstā — "*Arkema*" vai "apelācijas sūdzības iesniedzēja" ["prasītāja"]), ir vērsta uz to, lai tiktu atcelts spriedums lietā *Arkema*/Komisija[2] (turpmāk tekstā — "pārsūdzētais spriedums"), ar kuru Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesa noraidīja apelācijas sūdzības iesniedzējas prasību atcelt Komisijas 2005. gada 19. janvāra lēmumu[3] (turpmāk tekstā — "Lēmums"), kurā tika konstatēts, ka daži uzņēmumi, tostarp uzņēmums, ko veidoja apelācijas sūdzības iesniedzēja, kura iepriekš bija *Elf Atochem SA* (turpmāk tekstā — "*Elf Atochem*"), tad — *Atofina SA* (turpmāk tekstā — "*Atofina*"), un tās mātes sabiedrība *Elf Aquitaine SA* (turpmāk tekstā — "*Elf Aquitaine*"), ir pārkāpuši EKL 81. panta 1. punktu un Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) 53. panta 1. punktu kā aizliegtas vienošanās dalībnieki saistībā ar monohloretiķskābes (MHES) tirgu.

I — Lietas priekšvēsture, pārsūdzētais spriedums, tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

2. No pārsūdzētā sprieduma 3. un nākamajiem punktiem izriet, ka Komisija izmeklēšanu saistībā ar MHES tirgu sāka apmēram 1999. gada beigās, pēc tam, kad to par aizliegtu vienošanos attiecībā uz šo tirgu informēja viens no dalībniekiem uzņēmumiem. 2000. gada 14. un 15. martā Komisija tostarp veica pārbaudes uz vietas *Elf Atochem* telpās. 2004. gada 7. un 8. aprīlī Komisija nosūtīja paziņojumu par iebildumiem 12 sabiedrībām, tostarp *Elf Aquitaine* un tās meitas sabiedrībai *Atofina* (pārsūdzētā sprieduma 3., 4. un 7. punkts).

3. Komisija sauca *Elf Aquitaine* un tās meitas sabiedrību *Arkema* pie atbildības par pārkāpumu laikposmā no 1984. gada 1. janvāra līdz 1999. gada 7. maijam. Tā uzskatīja — pats fakts, ka *Elf Aquitaine* pieder 98 % *Atofina* akciju, ir pietiekams, lai šo sabiedrību sauktu

1 — Oriģinālvaloda — franču.

2 — Pirmās instances tiesas 2009. gada 30. septembra spriedums lietā T-168/05 (Krājums, II-180. lpp.).

3 — C(2004) 4876, galīgā redakcija — MHES.

pie atbildības par tās meitas sabiedrības darbībām (pārsūdzētā sprieduma 9. punkts).

4. Naudas sodu apmēru Komisija noteica, pamatojoties uz Pamatnostādnēm sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un [EOTK] līguma 65. panta 5. punktu [4] (turpmāk tekstā — "Pamatnostādnes"), un Komisijas Paziņojumu attiecībā uz naudas soda nepiemērošanu vai tā apmēra samazināšanu lietās par aizliegtu vienošanos [5] (pārsūdzētā sprieduma 13. punkts). *Elf Aquitaine* un *Arkema* saskaņā ar to kopēju un solidāru atbildību piemērotais naudas sods ir EUR 45 miljoni [Lēmuma 2. panta c) punkts un pārsūdzētā sprieduma 30. punkts]. Turklāt, konstatējusi, ka *Elf Atochem* bija Komisijas 1994. gada 27. jūlija Lēmuma 94/599/EK par [EKL 81.] panta piemērošanas procedūru [6] adresāte laikā, kad *Elf Aquitaine* vēl nekontrolēja *Atofina*, Komisija tai vienai pašai piemēroja vēl atsevišķu naudas sodu, ņemot vērā tās atkārtoto pārkāpumu. Šī naudas soda summa ir EUR 13,50 miljoni (Lēmuma 2. panta d) punkts un pārsūdzētā sprieduma 30. punkts).

5. 2005. gada 25. aprīlī *Arkema* iesniedza prasību atcelt Lēmumu. Tā lūdza Pirmās instances tiesu galvenokārt atcelt Lēmuma 1. panta d) punktu, 2. panta c) punktu un 4. panta 9. punktu tiktāl, ciktāl tie attiecas uz *Elf Aquitaine*, un līdz ar to grozīt Lēmuma 2. panta c) un d) punktu, kā arī, pakārtoti, grozīt Lēmuma 2. panta c) un d) punktu, samazinot naudas soda apmēru. Prasītāja savas prasības pamatojumam izvirzīja astoņus pamatus. Sava lūguma atcelt [Lēmumu] pamatojumam prasītāja kā pirmo pamatu izvirzīja noteikumu, kas reglamentē mātes sabiedrības vainojamību par meitas sabiedrības darbībām, neievērošanu un diskriminējošu attieksmi pret grupu *Elf Aquitaine*; kā otro pamatu [tā izvirzīja] meitas sabiedrības juridiskās un komerciālās autonomijas principa pārkāpumu, kas izriet no prezumpcijas par mātes sabiedrības izšķirošu ietekmi; kā trešo pamatu [tā izvirzīja] personiskās atbildības principa pārkāpumu; kā ceturto pamatu [tā izvirzīja] diskrimināciju starp uzņēmumiem atkarībā no to juridiskās organizācijas un lieluma un kā piekto pamatu — būtisku procedūras noteikumu pārkāpumu. Sava lūguma grozīt Lēmumu atbalstam tā izvirzīja sesto pamatu par samērīguma principa pārkāpumu, nosakot naudas soda sākotnējo summu. Septītajā pamatā prasītāja norādīja uz samērīguma principa pārkāpumu, preventīvos nolūkos nosakot reizināšanas koeficientu. Astotajā pamatā tā norādīja uz samērīguma principa pārkāpumu, nosakot naudas soda summu saistībā ar pārkāpuma ilgumu. Visbeidzot, pakārtoti, prasītāja izvirzīja arī devīto pamatu par samērīguma principa pārkāpumu, preventīvos nolūkos nosakot reizināšanas koeficientu, jo

4 — OV 1998, C 9, 3. lpp.
5 — OV 1996, C 207, 4. lpp.
6 — OV L 239, 14. lpp.

Komisija esot divas reizes ņēmusi vērā *Arkema* apgrozījumu (pārsūdzētā sprieduma 41.–43. punkts).

6. Pārsūdzētajā spriedumā Pirmās instances tiesa noraidīja visus gan galvenokārt, gan pakārtoti izvirzītos pamatus un piesprieda prasītājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

7. Ar dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2009. gada 15. decembrī, apelācijas sūdzības iesniedzēja ierosināja šo apelācijas tiesvedību. Tā lūdz Tiesu atcelt pārsūdzēto spriedumu un piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Komisija lūdz noraidīt apelācijas sūdzību un piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus. Lietas dalībnieku pārstāvji tika uzklausīti 2010. gada 25. novembra tiesas sēdē.

II — Par apelācijas sūdzību

8. Apelācijas sūdzības iesniedzēja ir izvirzījusi četrus pamatus savas apelācijas sūdzības pamatojumam. Pirmais pamats ir par to, ka Pirmās instances tiesa nav ievērojusi noteikumus, kas reglamentē mātes sabiedrības vainojamību par meitas sabiedrības darbībām. Otrais pamats ir par nediskriminācijas principa pārkāpumu, kas izriet no neatspēkojamā rakstura, kāds ir prezumpcijai par mātes sabiedrības izšķirošu ietekmi savās meitas sabiedrībās. Trešais pamats ir par vienlīdzīgas attieksmes principa un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpumu. Ceturtais pamats attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu, jo, nosakot sankcijas bāzi, divas reizes ņemts vērā *Arkema* apgrozījums.

A — *Par pirmo pamatu, kas attiecas uz to, ka Pirmās instances tiesa nav ievērojusi noteikumus, kas reglamentē mātes sabiedrības vainojamību par meitas sabiedrības darbībām*

9. Ar savu pirmo pamatu apelācijas sūdzības iesniedzēja būtībā apgalvo, ka, pārbaudot pierādījumus, kurus tā bija iesniegusi, lai pierādītu savu autonomiju tirgū un atspēkotu Komisijas prezumpciju attiecībā uz *Elf Aquitaine*, Pirmās instances tiesa tai piemēroja patiesu *probatio diabolica*, pārkāpjot gan noteikumus, kas reglamentē mātes sabiedrības vainojamību par meitas sabiedrības darbībām, gan tās tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, kas ir noteiktas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 1. punktā.

10. Atgādinu — tāpat kā to darījusi Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 67.–69. punktā —, ka no judikatūras izriet, ka īpašā gadījumā, kad mātes sabiedrībai pieder 100 % tās meitas sabiedrības, kas ir izdarījusi Kopienas konkurences noteikumu pārkāpumu, kapitāla, pirmkārt, šī mātes sabiedrība var īstenot izšķirošu ietekmi uz šīs

meitas sabiedrības rīcību [7] un, otrkārt, pastāv atspēkojama prezumpcija, saskaņā ar kuru minētā mātes sabiedrība faktiski īsteno šādu ietekmi [8]. Šādos apstākļos pietiek, ka Komisija pierāda, ka viss meitas sabiedrības kapitāls pieder tās mātes sabiedrībai, lai prezumētu, ka pēdējā īsteno izšķirošu ietekmi uz šīs meitas sabiedrības komercdarbības politiku. Līdz ar to Komisija varēs uzskatīt mātes sabiedrību par solidāri atbildīgu par tās meitas sabiedrībai uzliktā naudas soda samaksu, ja vien šī mātes sabiedrība, kurai ir jāatspēko šī prezumpcija, neiesniegs pietiekamus pierādījumus, ka tās meitas sabiedrība tirgū rīkojas autonomi [9].

11. Apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītie iebildumi it īpaši attiecas uz pārsūdzētā sprieduma 76. punktu, kurā Pirmās instances tiesa izklāsta:

"Attiecībā uz to pierādījumu pamatotību, kurus prasītāja sniedza, lai pierādītu savu autonomiju, ir jānorāda — fakts, ka *Elf Aquitaine* ir tikai holdinga sabiedrība, kura neveic reālu darbību un ļoti maz iesaistās savu meitas sabiedrību pārvaldībā, nav pietiekams, lai noliegtu to, ka tā īsteno izšķirošu ietekmi uz prasītājas rīcību, it īpaši saskaņojot finanšu ieguldījumus *Elf Aquitaine* grupā. Būtībā saistībā ar sabiedrību grupu tādas holdinga sabiedrības mērķis, kura it īpaši saskaņo finanšu ieguldījumus grupā, ir apvienot kapitāldaļas dažādās sabiedrībās, un tās uzdevums ir nodrošināt šo sabiedrību vienotu vadību, it īpaši ar šādu budžeta kontroli."

12. Pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskatiem, apgalvodama, ka holdinga sabiedrības "uzdevums" ir nodrošināt meitas sabiedrību vienotu vadību, Pirmās instances tiesa padarīja juridiski neatspēkojamu prezumpciju par mātes sabiedrības izšķirošu ietekmi uz tās meitas sabiedrības rīcību, jo jebkurš mēģinājums pierādīt meitas sabiedrības rīcības autonomiju tirgū būtu pretējs pašam holdinga sabiedrību uzdevumam, kuru Pirmās instances tiesa atzinusi, un līdz ar to būtu lemts neveiksmei.

13. Vispirms ir jānorāda — kā to dara Komisija savā atbildes rakstā uz apelācijas sūdzību —, ka *Arkema* neapstrīd ne Komisijas pre-zumpcijas principu attiecībā uz *Elf Aquitaine*, ne to, ka minētā prezumpcija šīs lietas apstākļos ir piemērojama (mātes sabiedrībai pieder 98 % meitas sabiedrības kapitāla). Apelācijas sūdzības iesniedzējas iebildumi

7 — Šajā ziņā skat. 1972. gada 14. jūlija spriedumu lietā 48/69 *Imperial Chemical Industries*/Komisija (*Recueil*, 619. lpp., 136. un 137. punkts) un 2009. gada 10. septembra spriedumu lietā C-97/08 P *Akzo Nobel* u.c./Komisija (Krājums, I-8237. lpp., 60. punkts).

8 — Šajā ziņā skat. 1983. gada 25. oktobra spriedumu lietā 107/82 *AEG-Telefunken*/Komisija (*Recueil*, 3151. lpp., 50. punkts), 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-286/98 P *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija (*Recueil*, I-9925. lpp., 29. punkts) un spriedumu lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 60. punkts).

9 — Skat. spriedumu lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 60. punkts).

turpretī attiecas tikai uz argumentāciju, ar kuru Pirmās instances tiesa noliedza, ka fakts, ka *Elf Aquitaine* ir holdinga sabiedrība, kas neveic reālu darbību, var būt pietiekams, lai atspēkotu minēto prezumpciju.

14. Pārsūdzētā sprieduma 76. punktā Pirmās instances tiesa vispirms apgalvoja —tikai fakts, ka holdinga sabiedrība tieši neiesaistās tirgū, nepadara neiespējamu to, ka tā var īstenot izšķirošu ietekmi uz savu meitas sabiedrību komercdarbības politiku ar finanšu ieguldījumu saskaņošanu grupā. Ar tādu apgalvojumu Pirmās instances tiesa tiecas noraidīt prasītājas norādīto saistību starp mātes sabiedrības pilnībā finansiālo raksturu un neiejaukšanos to grupas sabiedrību, kuras veic reālu darbību, rīcībā tirgū. Apelācijas sūdzības iesniedzējas iebildumi nav vērsti arī uz to, lai pēc būtības apstrīdētu secinājumu, kas izriet no minētā apgalvojuma, proti, ka prezumpciju par izšķirošas ietekmes uz meitas sabiedrību komercdarbības politiku faktisku īstenošanu var attiecināt arī uz holdinga sabiedrību, kura neveic reālu darbību.

15. Pēc tam Pirmās instances tiesa pamato minēto secinājumu, apgalvojot, ka "tādas holdinga sabiedrības mērķis, kura it īpaši saskaņo finanšu ieguldījumus grupā, ir apvienot kapitāldaļas dažādās sabiedrībās, un tās uzdevums ir nodrošināt šo sabiedrību vienotu vadību, it īpaši ar šādu budžeta kontroli". Pēc *Arkema* uzskatiem, it īpaši no šī teikuma otrajā daļā minētā apgalvojuma izriet uz *Elf Aquitaine* attiecinātās prezumpcijas *de facto* neatspēkojamais raksturs, jo, kā prasītāja [apelācijas sūdzības iesniedzēja] paskaidro savā atbildes rakstā, "vienotas vadības kritērijs ir tieši tas kritērijs, kas — pēc Komisijas uzskatiem — ļauj vainot mātes sabiedrību par tās meitas sabiedrības rīcību".

16. Vispirms norādu, ka, ja tiktu pieņemta *Arkema* argumentācija, Pirmās instances tiesas apgalvojumam patiesībā būtu daudz lielāka nozīme nekā pašas apelācijas sūdzības iesniedzējas minētā nozīme, un tas būtībā nozīmētu, ka ikviena holdinga sabiedrība neatkarīgi no tā, vai tā veic vai neveic reālu darbību, un pilnīgi neņemot vērā tās daļu apjomu meitas sabiedrību kapitālā, ir jāuzskata par atbildīgu par šo meitas sabiedrību rīcību, ņemot vērā tikai tās uzdevumu nodrošināt šo sabiedrību vienotu vadību. Ir skaidrs, ka Pirmās instances tiesas apgalvojumam nav šādas nozīmes.

17. Turpretī, ņemot vērā apstākļus, kādos tas sniegts, minētais apgalvojums, pēc manām domām, ir jāuzskata par tādu, kas attiecas tikai uz holdinga sabiedrībām, kuras neveic reālu darbību, un uz situācijām, kurās ir spēkā uz *Elf Aquitaine* attiecinātās prezumpcijas piemērošanas nosacījumi.

18. Turklāt atgādinu, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka meitas sabiedrības rīcībā var vainot mātes sabiedrību īpaši tad, ja meitas sabiedrība, kura gan ir atsevišķa juridiska persona, savu rīcību tirgū nenosaka patstāvīgi, bet gan visādā ziņā pēc būtības izpilda savas mātes sabiedrības dotus norādījumus [10], īpaši ņemot vērā saimnieciskās, organizatoriskās un juridiskās saiknes, kas vieno šīs abas juridiskās personas [11]. Tomēr pretēji tam, ko apelācijas sūdzības iesniedzēja, šķiet, vēlas likt saprast, uzdevums, kuru Pirmās instances tiesa attiecina uz holdinga sabiedrību, kas neveic reālu darbību, [proti, uzdevums] nodrošināt grupas sabiedrību vienotu vadību, nenozīmē, ka [šī holdinga sabiedrība] noteikti iejaucas savu meitas sabiedrību komercdarbības politikā, it īpaši atbilstoši iepriekš atgādinātajai judikatūrai. Tāda iejaukšanās ir jāpierāda, un saskaņā ar attiecīgajā jomā piemērojamiem principiem, kurus apelācijas sūdzības iesniedzēja nav apstrīdējusi, to var prezumēt, ja mātes sabiedrībai pieder viss tās meitas sabiedrību kapitāls. Atbilstoši šiem pašiem principiem šai sabiedrībai vai tās meitas sabiedrībām vienmēr ir iespēja sniegt pierādījumus par pretējo.

19. Tāpat tāds apgalvojums kā Pirmās instances tiesas minētais, ka tādas holdinga sabiedrības, kas neveic reālu darbību, uzdevums ir nodrošināt tās meitas sabiedrību vienotu vadību, neliedz ne šīm meitas sabiedrībām, ne to mātes sabiedrībai iespēju censties atspēkot minēto prezumpciju, sniedzot pierādījumus par to, ka šāds uzdevums, — pieņemot, ka tas izpaužas kā iejaukšanās to grupas sabiedrību komercdarbības politikā, kuras veic reālu darbību, — patiesībā nav veikts konkrētajā gadījumā. Būtībā, kā skaidri izriet no iepriekš atgādinātās judikatūras, minētās prezumpcijas objekts ir tādas mātes sabiedrības, kurai pieder viss meitas sabiedrības kapitāls, izšķirošas ietekmes uz šīs meitas sabiedrības rīcību *faktiska īstenošana*.

20. No tā izriet, ka pretēji tam, ko apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzēja, pārsūdzētā sprieduma 76. punktā minēto apgalvojumu nevar saprast kā tādu, ar kuru tiek atzīts, ka jebkura holdinga sabiedrība neatkarīgi no tā, vai tā veic reālu darbību vai tādu neveic, nenovēršami faktiski īsteno izšķirošu ietekmi tāpēc vien, ka tai sabiedrību grupā ir uzdevums nodrošināt šo sabiedrību vienotu vadību.

21. Strīdīgajā [dokumenta] daļā Pirmās instances tiesa būtībā tikai apgalvo, ka, lai gan holdinga sabiedrība, kas neveic reālu darbību, tieši neiesaistās tirgū, nevar noliegt, ka tā var īstenot izšķirošu ietekmi uz tās meitas sabiedrību komercdarbības politiku, it īpaši ņemot vērā tās saskaņošanas un finanšu vadības uzdevumu, un līdz ar to var prezumēt, ka [tāda izšķiroša ietekme] faktiski tiek īstenota, ja [mātes sabiedrībai] pieder viss vai gandrīz viss tās meitas sabiedrību kapitāls. Tāpēc saskaņā

10 — Šajā ziņā skat. spriedumu lietā *Imperial Chemical Industries*/Komisija (minēts iepriekš, 132. un 133. punkts), 1972. gada 14. jūlija spriedumu lietā 52/69 *Geigy*/Komisija (*Recueil*, 787. lpp., 44. punkts), 1973. gada 21. februāra spriedumu lietā 6/72 *Europemballage* un *Continental Can*/Komisija (*Recueil*, 215. lpp., 15. punkts), spriedumu lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija (minēts iepriekš, 26. punkts) un spriedumu lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 58. punkts).

11 — Skat. spriedumu lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 58. punkts).

ar Pirmās instances tiesas argumentācijas loģiku nepietiek norādīt uz to, ka mātes sabiedrība neveic reālu darbību, lai atspēkotu minēto prezumpciju, kas paliek vienkārša prezumpcija, kā Pirmās instances tiesa pati uzsver, turklāt minot Savienības tiesu pastāvīgo judikatūru citās pārsūdzētā sprieduma daļās un it īpaši tā 67. un 82. punktā.

22. No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka iebildums par to, ka nav ievēroti noteikumi, kas reglamentē mātes sabiedrības vainojamību par meitas sabiedrības darbībām, tāpēc ka Pirmās instances tiesa būtu atzinusi par neatspēkojamu prezumpciju, kuras pamatā ir fakts, ka mātes sabiedrībai pieder viss meitas sabiedrības kapitāls, nav pamatots, jo šis iebildums izriet no pārsūdzētā sprieduma kļūdainas interpretācijas.

23. Arī iebildums par Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 1. punkta pārkāpumu ir nepamatots, jo, tā kā apelācijas sūdzības iesniedzēja šo iebildumu neizvērš, to var saprast tikai kā tādu iebildumu, kas izriet no tā paša kļūdainā pieņēmuma, saskaņā ar kuru pārsūdzētajā spriedumā Pirmās instances tiesa padarījusi par juridiski neiespējamu atspēkot minēto prezumpciju.

24. Līdz ar to ierosinu pirmo apelācijas sūdzības pamatu noraidīt pilnībā kā nepamatotu.

B — *Par otro pamatu, kas balstīts uz nediskriminācijas principa pārkāpumu*

25. Ar savu otro apelācijas sūdzības pamatu apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka Pirmās instances tiesas apgalvojums, saskaņā ar kuru prezumpcijai, kuras pamatā ir tas, ka mātes sabiedrībai pieder viss meitas sabiedrības kapitāls, ir neatspēkojams raksturs, izraisa arī to, ka tiek pārkāpts nediskriminācijas princips starp aizliegtas vienošanās dalībniekiem atkarībā no tā, vai tie pieder kādai grupai. Tā kā šis pamats izriet no tādas pašas — manuprāt, kļūdainas — pārsūdzētā sprieduma interpretācijas, ar kādu ir pamatots pirmais apelācijas sūdzības pamats, es uzskatu, ka arī otrais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

C — *Par trešo pamatu, kas balstīts uz vienlīdzīgas attieksmes principa un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpumu*

26. Savā trešajā apelācijas sūdzības pamatā apelācijas sūdzības iesniedzēja būtībā apgalvo, ka, atbildot uz tās piekto prasības pamatu, Pirmās instances tiesa pārbaudījusi tikai *Elf Aquitaine* iesniegtos argumentus, nevis

apelācijas sūdzības iesniedzējas pašas iesniegtos argumentus, tādējādi pārkāpjot tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu un vienlīdzīgas attieksmes principu. Šis pamats ir vērsts pret pārsūdzētā sprieduma 122.–129. punktu.

27. Tāpat kā Komisijai, arī man ir visai grūti pilnīgi saprast šī pamata priekšmetu.

28. Pārsūdzētā sprieduma 122.–129. punktā ir atbildēts uz iebildumiem, kurus apelācijas sūdzības iesniedzēja izvirzīja pirmajā instancē saistībā ar savu pamatu par Lēmuma pamatojuma trūkumu. Tomēr šķiet, ka, kritizējot minētos punktus saistībā ar šo apelācijas sūdzības pamatu, apelācijas sūdzības iesniedzēja nepārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nebūtu atzinusi minēto pamatojuma trūkumu vai būtu nepareizi interpretējusi Komisijas pienākumu norādīt pamatojumu, bet drīzāk [pārmet], ka tā nav pēc būtības izskatījusi argumentus, kurus *Atofina* izvirzīja, lai pierādītu savu rīcības autonomiju tirgū.

29. Šādos apstākļos man rodas jautājums, vai minētā pamata izklāsts atbilst skaidrības prasībām, kas obligātas tā pieņemamībai [12].

30. Pēc būtības, pieņemot, ka šis pamats ir jāinterpretē tādējādi, ka tas norāda uz to, ka Pirmās instances tiesa nav atzinusi, ka atbilstoši apgalvotajam Komisija nav ņēmusi vērā *Atofina* iesniegtos pierādījumus vai pamatojuma trūkumu par [to pierādījumu] atbilstības vai pietiekamības noraidījumu, kas attiecas uz Lēmumu, es atgādinu, ka Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 127. punktā apgalvo, ka "tiktāl, ciktāl atbilde, ko Komisija sniegusi uz *Elf Aquitaine* galvenajiem argumentiem, [..] neatšķiras atkarībā no tā, vai runa ir par mātes sabiedrību vai tās meitas sabiedrību, tai nav atsevišķi jāatbild uz prasītājas izvirzītajiem argumentiem". Minētajā punktā ir atsauce uz pārsūdzētā sprieduma 75. punktu, kurā Pirmās instances tiesa, iepriekšējā punktā konstatējusi, ka "prasītājas argumenti, ar kuriem tā tiecas pierādīt savu autonomiju, ir tie paši, kurus mātes sabiedrība izvirzījusi [..], lai pierādītu, ka tā nav īstenojusi izšķirošu ietekmi uz savas meitas sabiedrības komercdarbības politiku", secināja, ka, "atspēkojot mātes sabiedrības izvirzītos argumentus, Komisija ir atbildējusi kopumā abām sabiedrībām [..]".

31. Tātad ir skaidrs, ka Pirmās instances tiesa vadījās no pieņēmuma, ka argumenti, kurus administratīvā procesa laikā izvirzīja *Atofina* un *Elf Aquitaine*, savstarpēji pārklājas un ka vienu argumentu analīze ietver arī otru argumentu analīzi. Ir jākonstatē, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja pat necenšas apstrīdēt šāda pieņēmuma pamatotību. It īpaši tā neprecizē, kas ir tie fakti, kuri būtu atšķirīgi no *Elf Aquitaine* sniegtajiem faktiem, kurus īpaši būtu

12 — Skat. 2003. gada 9. janvāra spriedumu lietā C-178/00 Itālija/Komisija (*Recueil*, I-303. lpp., 6. punkts) un 2005. gada 15. septembra spriedumu lietā C-199/03 Īrija/Komisija (Krājums, I-8027. lpp., 50. punkts).

sniegusi *Atofina* un kurus Komisija nebūtu analizējusi vai kuru noraidīšanu tā nebūtu pietiekami pamatojusi tā, ka Pirmās instances tiesa nebūtu atzinusi analīzes vai pamatojuma trūkumu.

32. Šādos apstākļos un tiktāl, ciktāl šis pamats ir jāinterpretē iepriekš 30. punktā precizētajā nozīmē, tas līdz ar to ir jānoraida kā nepamatots.

33. Tāds pats secinājums, pēc manām domām, ir jāizdara, arī pieņemot, ka minētais pamats būtu vērsts uz to, lai pārmestu Tiesai, ka tā pati nav analizējusi to pierādījumu pamatotību, kurus *Atofina* sniedza administratīvā procesa laikā, lai pierādītu savu autonomiju tirgū. No pārsūdzētā sprieduma 76.–80. punkta izriet, ka Pirmās instances tiesa ir veikusi šādu analīzi, ņemot vērā it īpaši argumentu par *Elf Aquitaine* kā tādas holdinga sabiedrības raksturu, kas neveic reālu darbību (76. punkts), apgalvojumu, ka *Atofina* nekad nav *Elf Aquitaine* labā īstenojusi īpašu informēšanas politiku MHES tirgū (78. punkts), argumentu, saskaņā ar kuru ar MHES saistītā darbība *Elf Aquitaine* grupā bija nebūtiska (79. punkts), un faktu, ka abas sabiedrības darbojās atšķirīgos tirgos un tām nebija piegādātāju un klientu saikņu (80. punkts).

34. No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka trešais apelācijas sūdzības pamats, kas balstīts uz vienlīdzīgas attieksmes principa un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu pārkāpumu, katrā ziņā nav atbalstāms.

D — *Par ceturto pamatu, kas balstīts uz samērīguma principa pārkāpumu*

35. Pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskatiem, Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi samērīguma principu, apstiprinot aprēķina metodi, kuru Komisija izmantoja, lai noteiktu to naudas soda komponenti, kas attiecas uz *Arkema* atkārtoto pārkāpumu. Šī metode ietverot *Arkema* apgrozījuma divkāršu ņemšanu vērā, aprēķinot attiecīgās bāzes, kurām piemēro reizināšanas koeficientus, kas pieņemti attiecībā uz *Elf Aquitaine* un *Arkema* kā preventīvas iedarbības faktors. Pirmās instances tiesa neesot apstrīdējusi šādu divkāršu pieskaitīšanu, bet esot to attaisnojusi, ņemot vērā Komisijas prasību neatkāpties no Pamatnostādnēs minētās aprēķina metodes,

līdz ar to piešķirot šīm pamatnostādnēm "absolūti saistošu spēku", kāda tām neesot.

36. Pārsūdzētā sprieduma 198. punktā Pirmās instances tiesa izklāsta, ka no Lēmuma izriet, ka pārkāpuma laikā uz *Elf Atochem* jau attiecās viens iepriekšējs Komisijas lēmums lietā par aizliegtu vienošanos laikā, kad *Elf Aquitaine* vēl nekontrolēja *Atofina* (skat. iepriekš 4. punktu). Šī iemesla dēļ Komisija uz *Elf Atochem* attiecināja atbildību pastiprinošu apstākli recidīva dēļ, par 50 % paaugstinot tai piespriežamā naudas soda pamatsummu [13]. Lai "nošķirtu" šo sankcijas komponenti, Komisija izmantoja šādu aprēķina metodi, kas izklāstīta Lēmuma 222. zemsvītras piezīmē un atkārtota pārsūdzētā sprieduma 199. punktā:

"Palielinājums recidīva dēļ attiecas tikai uz *Atofina* (*Atochem*), nevis uz mātes sabiedrību *Elf Aquitaine*, jo šī mātes sabiedrība pārkāpuma laikā nekontrolēja *Atofina*. *Elf* piemērotais reizināšanas koeficients — 2,5 — aprēķinā nav iekļauts. Tā vietā tiks izmantots reizināšanas koeficients 1,5, kas tiktu piemērots, ja *Atofina* būtu vienīgā Lēmuma adresāte (ņemot vērā, ka tās apgrozījums pasaulē ir EUR 17,8 miljardi); šis koeficients tiks izmantots ar recidīvu saistītajā aprēķinā. Līdz ar to *Atofina* vienai pašai tiks piemērots atsevišķs naudas sods šīs summas apmērā."

37. Pārsūdzētā sprieduma 203. punktā Pirmās instances tiesa šādi izklāsta aprēķinu, ko Komisija izmantojusi, lai noteiktu hipotētisko pamatsummu, kurai tika piemērots palielinājums par 50 % *Atofina* recidīva dēļ:

"12 miljoni (sākotnējā summa) x 1,5 (reizināšanas koeficients preventīvos nolūkos, kas noteikts, ņemot vērā *Arkema* apgrozījumu) = 18 miljoni + (18 miljoni x 150 %) (palielinājums pārkāpuma ilguma dēļ) = EUR 45 miljoni."

38. Pēc tam, kad šai summai tika piemērots palielinājums par recidīvu un 40 % samazinājums saskaņā ar Paziņojumu par iecietību, *Arkema* beigās atbilstoši Lēmuma 2. panta d) punktam tika piemērots naudas sods EUR 13,5 miljonu apmērā.

39. Vispirms jānorāda, ka pretēji tam, kā, šķiet, uzskata apelācijas sūdzības iesniedzēja, *Arkema* apgrozījums netika ņemts vērā,

13 — Skat. Lēmuma 314. punktu.

aprēķinot "bāzes", kurām Komisija piemēroja reizināšanas koeficientus, kas preventīvos nolūkos piemēroti attiecīgi *Elf Aquitaine*/*Arkema* [14] un *Arkema* vienai pašai, bet gan nosakot pašus reizināšanas koeficientus. Kā izriet no Lēmuma 279. un nākamajiem punktiem, *Elf Aquitaine*/*Arkema* piemērotā naudas soda un palielinājuma *Atofina* recidīva dēļ sākotnējā summa (EUR 12 miljoni) tika aprēķināta, ņemot vērā pārkāpuma smagumu un pārkāpumā iesaistīto uzņēmumu attiecīgo nozīmīgumu, kas noteikts, pamatojoties uz to tirgus daļām. Šai sākotnējai summai tika piemēroti reizināšanas koeficienti, lai nodrošinātu pietiekamu naudas soda preventīvo iedarbību. Attiecībā uz *Arkema*/*Elf Aquitaine* tika noteikts koeficients 2,5, ņemot vērā it īpaši to apgrozījumu pasaulē EUR 84,5 miljardi (Lēmuma 299. un 300. punkts), savukārt tikai palielinājumam recidīva dēļ, kas piemērots *Arkema*, tika noteikts mazāks reizināšanas koeficients 1,5, ņemot vērā tās apgrozījumu pasaulē EUR 17,8 miljardi (Lēmuma 222. zemsvītras piezīme).

40. Pēc tam jānorāda — kā to dara Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 201. punktā —, ka "atbilstoši Pamatnostādņu 2. un 3. punktam Komisija, noteikusi naudas soda pamatsummu, ņemot vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu, vajadzības gadījumā veic minētās summas palielināšanu un samazināšanu atbilstoši atbildību pastiprinošajiem vai mīkstinošajiem apstākļiem". Šādā veidā pamatsummai piemērotie pielāgojumi parasti atbilst šīs pašas summas procentuālai daļai (apelācijas sūdzības iesniedzējas gadījumā pamatsummas palielinājums par 50 % recidīva dēļ un pamatsummas samazinājums par 40 %, piemērojot iecietību). Līdz ar to šo palielinājumu vai samazinājumu daļa faktiskos skaitļos var mainīties atkarībā no visiem faktoriem, kurus ņem vērā, nosakot pamatsummu, un līdz ar to ne tikai no uzņēmuma finansiālās kapacitātes (tā apgrozījuma), bet arī no ietekmes, kāda tam ir attiecīgajā tirgū (tā tirgus daļām), un, vispārīgāk raugoties, no pārkāpuma smaguma un ilguma.

41. Līdz ar to, ja tiktu ņemta vērā apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentācija, tad būtu jāatzīst, ka jebkurš palielinājums atbildību pastiprinoša apstākļa dēļ nozīmē pamatsummu

14 — Atgādinu, ka summa, par kuras samaksu *Arkema* un *Elf Aquitaine* ir solidāri atbildīgas, tika aprēķināta šādi: — Sākotnējā summa: 12 miljoni (Lēmuma 296. punkts); — Reizināšanas koeficienta 2,5 piemērošana (Lēmuma 300. punkts) sākotnējai summai: 30 miljoni (starpsumma, kas Lēmumā nav atkārtoti minēta); — Palielinājums ilguma dēļ (plus 150 %), kura rezultāts ir pamatsumma: 75 miljoni (Lēmuma 303. punkts); — Nav atbildību pastiprinošu apstākļu (Lēmuma 222. zemsvītras piezīme); — Iecietības piemērošana, piešķirot 40 % samazinājumu (Lēmuma 340. un 341. punkts) no pamatsummas: 45 miljoni (Lēmuma 348. punkta trešais ievilkums).

veidojošo elementu divkāršu pieskaitīšanu, kas nav pieņemami.

42. Turklāt ar metodi, kuru Komisija šajā gadījumā izmantoja, veicot jaunu pamatsummas aprēķinu attiecībā uz *Arkema* vienu pašu, tā tiecās izvairīties no tā, ka starp faktoriem, kuri izmantoti, lai aprēķinātu naudas soda palielinājumu, par kuru *Atofina* ir vienīgā atbildīgā, tiktu iekļauta arī kāda komponente (reizināšanas koeficients, kas piemērots vienībai *Arkema*/*Elf Aquitaine*), kura neatspoguļo šī uzņēmuma faktisko stāvokli. Pati šī metode, kuras rezultātā attiecībā uz *Arkema* tika neitralizēta pamatsummas palielināšana [vienības] *Arkema*/*Elf Aquitaine* lielākas finansiālās kapacitātes dēļ, man nešķiet nosodāma.

43. Attiecībā uz reizināšanas koeficientu izvēli preventīvos nolūkos, kas piemēroti attiecīgi *Arkema*/*Elf Aquitaine* un *Arkema* vienai pašai, vēlos norādīt, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja neapstrīd ne veidu, kādā tie tika noteikti, ne to apjomu, būtībā aprobežodamās ar apgalvojumu, ka to piemērošana izraisījusi [šīs sabiedrības] apgrozījuma divkāršu pieskaitīšanu [15].

44. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka ne iebildums, kas balstīts uz samērīguma principa pārkāpumu, ne iebildums, kas balstīts uz kļūdu tiesību piemērošanā tāpēc, ka Pirmās instances tiesa būtu interpretējusi Komisijas pamatnostādnes kā tādas, kurām ir absolūti saistošs spēks, nav faktiski pamatoti.

45. Līdz ar to ceturtais apelācijas sūdzības pamats, pēc manām domām, ir jānoraida pilnībā kā nepamatots.

15 — Šajā ziņā es katram gadījumam atgādinu, ka saskaņā ar judikatūru, lai arī, nosakot naudas soda summu, var ņemt vērā uzņēmuma kopējo apgrozījumu, kas ietver, kaut arī aptuvenu un neskaidru, norādi uz uzņēmuma lielumu un tā ekonomisko spēju, šim skaitlim tomēr nevajag piešķirt pārmērīgu nozīmi salīdzinājumā ar pārējiem novērtējuma elementiem, jo atbilstošu naudas sodu nevar noteikt, pamatojoties uz vienkāršu aprēķinu, kas balstīts uz kopējo apgrozījumu (skat. [Tiesas] 2006. gada 18. maija spriedumu lietā C-397/03 P *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija (Krājums, I-4429. lpp., 100. punkts). Turklāt tikai mehāniska aritmētisku formulu izmantošana neatņem Komisijai tās rīcības brīvību, nosakot naudas soda lielumu (skat. 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-283/98 P *Mo och Domsjö*/Komisija (*Recueil*, I-9855. lpp., 47. punkts).

III — Secinājumi

46. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai noraidīt apelācijas sūdzību un piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus saskaņā ar Tiesas Reglamenta 69. panta 2. punktu.